

EGNA VAL OCH EGET ANSVAR

Eco
Friends

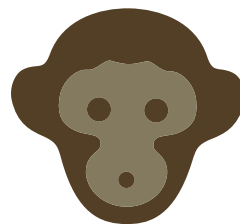
INGEN KAN GÖRA ALLT, MEN ALLA KAN GÖRA NÅGOT!

Vi hoppas att ni hade en kul och lärorik dag på Parken Zoo och Vattenreningsverket! Visst är djuren fina och betydelsefulla för ett fortsatt liv på jorden! Nu vet ni också hur vattenrening fungerar och vad som är okej att spola ned i avloppet. Som tur är finns det mycket vi människor kan göra för att ta hand om våra djur och vår miljö. Nu ska ni få tänka efter lite mer vad ni själva kan göra i er egen vardag.

Du plockar väl upp ditt skräp efter dig?

I Sverige har vi något som kallas för allemansrätten. Allemansrätten säger att vi får ströva fritt i naturen så länge vi inte stör eller förstör naturen. Enligt allemansrätten får vi inte skräpa ner i naturen. Om skräpet följer med regnvattnet ned i de brunnar som finns längs gatorna, kan det bli problem i våra reningsverk. Skräpet på marken kan också följa med ut i sjöar och hav och förstöra för djuren och växterna som lever där.

Enligt Naturskyddsföreningen finns det 100 miljoner ton skräp i Stilla havet! Många djur tror att skräpet är mat och när de får i sig det blir de sjuka. Havssköldpaddorna har maneter som älsklingsmat. Maneter ser nästan likadana ut som plastpåsar vilket gör att sköldpaddorna sväljer plastpåsar och sedan svälter ihjäl för att magen är full av plast! För oss människor är det superenkelt att slänga plastpåsen i soporna istället. Ofta gör vi människor fel på grund av okunskap. Det är viktigt att lära de som inte vet. Det finns många fler saker vi kan göra för att vi ska få en bättre miljö och för att våra sjöar och hav ska må bra. Här tar vi upp fyra olika situationer där man kan tänka efter lite extra.

Det tar cirka 400 år
för naturen att bryta ner
en plastflaska.

TIPS PÅ BRA VAL: MAT

Skippa jätteräkor

Ät istället vanliga räkor, krabba, hummer och kräftor! Varför? Jo, jätteräkor odlas fram i stora dammar, vilket gör att de är ett utav jordens största miljöhot. Människor hugger ner mangroveskogarna för att skapa de här dammarna. Många människor som bor i dessa områden tvingas flytta och alla djur som lever vid mangroveskogarna försvinner och dör ut. Fiskarkatten, som finns på Parken Zoo, lever vanligtvis vid mangroveskogarna och äter fisken som lever vid mangroveträdens rötter. Det kan också hända att marken vittrar sönder när det inte längre finns några rötter som binder ihop den och då blir det större risk för översvämningar. Dessutom får jätteräkorna antibiotika för att de inte ska få sjukdomar, vilket ökar risken för resistenta bakterier. (Resistenta bakterier är sådana som lärt sig överleva vår medicin. Sådana bakterier vill vi inte ha på vår jord!) Men om vi slutar äta jätteräkor finns det ingen anledning att ha kvar räkodlingarna och därmed kan vi rädda livet på massor av djur. Väldigt enkelt, eller hur!

Ät miljömärkt fisk

Fisken du äter ska vara märkt med KRAV eller MSC's blåa fisk. Varför? Då kan vi vara säkra på att fisken vi äter inte är utrotningshotad. Vi kan också vara säkra på att fiskarna använt schyssta fiskemetoder som inte tar död på annat liv i vattnet eller förstör ekosystemen.

Ät mer vegetariskt

Din familj kan ha en eller flera vegetariska dagar i veckan. Varför? Jo, det går åt mycket mer energi och vatten till att producera kött än vad det går åt till att producera frukt och grönt. Och det är viktigt att vi sparar på vatten. Djuren som blir kött måste dricka mycket

vatten och maten de äter måste ha mycket vatten för att växa. För att producera en enda hamburgare går det åt 2400 liter vatten (ungefär 13 badkar). För att producera en potatis går det bara åt 25 liter vatten.

Ät enbart säsongens frukt o grönt

Varför? Jo, då behöver inte frukten och grönsakerna åka så lång väg och vi behöver inte odla dem med hjälp av uppvärmda växthus. Om vi dessutom äter ekologiskt odlade frukter och grönsaker slipper vi de gifter som de andra besprutas med. Vill du veta vilka frukter och grönsaker som du helst ska köpa under de olika årstiderna kan du gå in på denna hemsida: www.naturskyddsforeningen.se/gron-guide/ata/frukt-och-gront/. De har även en app du kan ladda ned till telefonen som hjälper dig att välja rätt i affären.

Ät svenskt kött

Varför? Jo, när vi väl äter kött är det bra om inte köttet åkt så långt. Om vi äter ekologiskt kött vet vi också att djuren haft ett bra liv och ätit obesprutad mat. I Sverige har vi en hårdare djurskyddslag än i andra länder. Därför har ofta svenska djur haft det bättre och därför ska vi stödja våra svenska bönder. De ekologiska jordbruken bidrar dessutom inte lika mycket till försurningen av sjöar och hav.

Släng inte mat

Sleva inte upp mer mat på tallriken än du orkar äta upp. Varför? Jo, det går åt mycket energi och vatten till att producera mat. Därför är det onödigt att bara slänga maten.

TIPS PÅ BRA VAL: RESOR

För att spara in på koldioxidutsläppen och därmed förbättra vår miljö, både på land och i våra vattendrag kan du:

Gå eller cykla så ofta du kan

Det är även bra för din egen hälsa!
Åk buss och tåg istället för att ta bilen.
I Eskilstuna går bussarna på biogas som kommer från reningsverket vilket är ett mycket miljövänligare alternativ än bensin.

Samåka

Är ni flera som ska någonstans, är det bra att samåka. Det blir både billigare och bättre för miljön!

Åka miljöbil

Försök påverka de vuxna att köpa en bil som är så miljövänlig som möjligt.

Semestra i Sverige

Flygplan släpper ut absolut mest föroreningar av alla fordon. Byt ut en semesterresa utomlands till en vecka här i Sverige. Det finns mycket spännande att se och göra här på hemmaplan!

TIPS PÅ BRA VAL: HEM

Inga droppande kranar

Se till att kranen inte droppar. En vanlig vattenkran som droppar kan göra av med ungefär 22 liter per dygn.

Duscha kortare tid

Ju kortare tid vi duschar ju mindre vatten går åt och desto billigare blir det! Till 10 minuters duschning går det åt cirka 100 liter vatten.

Minska mängden tvål, schampo, krämer och smink

Dessa produkter innehåller konserveringsmedel för att de inte ska bli gamla och fulla med bakterier. Kommer det ut för mycket konserveringsmedel i vattnet blir bakterierna i den biologiska reningen i vattenverket påverkade och reningen av vattnet blir sämre. Många skönhetsprodukter innehåller också miljögifter som inte reningsverken klarar av att rena. Då kommer gifterna ut i vattnet och lagras i våra fiskar. Sedan äter vi fiskarna och får i oss miljögifterna.

Sopsortera

I Eskilstuna har vi Sveriges enda färgsorteringssystem som gör det extra lätt att sopsortera. Sorteringen gör att vi kan återvinna soporna till nya saker istället för att producera nya:

- Av matavfall gör vi biogas (10 bananskal kan driva en biogasbil i en kilometer)
- Av gamla plastförpackningar görs till exempel nya plastpåsar, parksoffor och plastbackar.
- Av gamla pappersförpackningar görs till exempel nya kartonger och wellpapp (En pappersförpackning kan återvinnas 5-7 gånger innan den blir utsliten).
- Av gamla metallförpackningar tillverkas bland annat motordelar och nya förpackningar. Stål och aluminium kan återvinnas hur många gånger som helst.
- Av gamla tidningar och returpapper görs nya tidningar och toalett- och hushållspapper.
- Övrigt hushållsavfall bränns och blir värme i våra hus.

Panta

Då återanvänder vi aluminium, plast och glas. Vi är snälla mot miljön och får samtidigt pengar för det!

>>>

Tänk på vad vi håller i våra avlopp!

Kemikalier och miljöfarliga ämnen som bensin, olja, lacknafta, målarfärg, fotokemikalier och bekämpningsmedel får inte spolas ner i våra avlopp! Det ska lämnas i "miljöfarligt avfall" på miljöstationen i Lilla Nyby.

Varför får de inte spolas ner? Jo, de är svåra att bryta ner och innehåller miljöfarliga ämnen. De kan slå ut reningsverkets biologiska reningsprocess, de snälla bakterierna dör, vilket gör att det kommer ut giftiga utsläpp i Eskilstunaån.

Medicin, termometrar, cigarettfimpar, snus får inte heller spolas ner för de innehåller tungmetaller som kvicksilver och kadmium samt andra giftiga ämnen. En enda cigarett innehåller cirka 4 700 olika gifter! Dessa ämnen är svåra att rena i reningsverket och

kommer istället ut i Eskilstunaån. Det finns fiskar och andra vattenlevande djur som fått fel på könsorganen bara för det kommit ut medicinrester i vattnet. Mediciner och termometrar som inte längre används ska lämnas tillbaka till apoteket. Cigarettfimpar och snus ska slängas bland hushållsavfallet. Men det bästa för miljön och för hälsan är ju förstås att inte röka eller snusa över huvud taget.

Trasor, strumpbyxor, trosor, kalsonger, bindor, tamponger, tops, bomull, kattsand, rakblad, matolja och fett får inte heller spolas ner i avloppen. De orsakar stopp i pumpar och ledningar i reningsverket och då fungerar inte vattenreningen. Kasta dem istället i hushållsavfallet. Det är bra att ha en soppåse i badrummet. Då frestas du inte att kasta ner något i toaletten som inte borde vara där.

TIPS PÅ BRA VAL: PRYLAR

Off-knappen

Stäng av strömmen till TV, dator och andra elektroniska prylar så att de inte står i standby-läge, då de drar onödigt med energi. På så sätt sparar du både pengar och miljö.

Köp bara de saker som du behöver och kommer använda

Det kostar mycket energi och naturliga resurser att producera nya saker. För att spara på miljön är det bra att köpa så få nya saker som möjligt.

Loppis

Har du vuxit ur grejer eller inte använder någon sak längre, kan du lämna in det till loppis istället för att slänga. Det kanske är någon annan som vill ha dina gamla saker. På loppis kanske även du hittar någon sak som du behöver!

Köp bara de saker
som du behöver och kommer
att använda!

UPPGIFT: TEATER TILL LÄRAREN

Hela klassen läser först inledningstexten under rubrikerna "Egna val och eget ansvar" och "Ingen kan göra allt, men alla kan göra något". Gärna någon form av högläsning så att alla är med på banan.

Klassen delas därefter in i åtta smågrupper. Varje grupp får en text att läsa från texten "Tips på bra val". Speciella grupphänvisningar med texten delas ut. Gruppen får i uppgift att återberätta vad som står i texten för de andra i klassen. Det kan de göra med en teater eller, för de som inte vill spela teater, göra en plansch som de redovisar för de andra.

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 1

Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi och spela upp teatern för de andra!

MAT

Skippa jätteräkor!

Ät istället vanliga räkor, krabba, hummer och kräftor! Varför? Jo, jätteräkor odlas fram i stora dammar, vilket gör att de är ett utav jordens största miljöhot. Människor hugger ner mangroveskogarna för att skapa de här dammarna. Många människor som bor i dessa områden tvingas flytta och alla djur som lever vid Mangroveskogarna försvinner och dör ut. Fiskarkatten, som finns på Parken Zoo, lever vanligtvis vid Mangrove-skogarna och äter fisken som lever vid Mangrovetrådets rötter. Det kan också hända att marken vittrar sönder när det inte längre finns några rötter som binder ihop den och då blir det större risk för översvämningar. Dessutom får jätteräkorna

antibiotika för att de inte ska få sjukdomar, vilket ökar risken för resistenta bakterier. (Resistenta bakterier är sådana som lärt sig överleva vår medicin. Sådana bakterier vill vi inte ha på vår jord!) Men om vi slutar äta jätteräkor finns det ingen anledning att ha kvar räkodlingarna och därmed kan vi rädda livet på massor av djur. Väldigt enkelt, eller hur!

Ät miljömärkt fisk!

Fisken du äter ska vara märkt med KRAV eller MSC 's blåa fisk. Varför? Då kan vi vara säkra på att fisken vi äter inte är utrotningshotad. Vi kan också vara säkra på att fiskarna använt schyssta fiskemetoder som inte tar död på annat liv i vattnet eller förstör ekosystemen.

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 2

Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi! Spela upp teatern för de andra!

MAT

Ät mer vegetariskt!

Din familj kan ha en eller flera vegetariska dagar i veckan. Varför? Jo, det går åt mycket mer energi och vatten till att producera kött än vad det går åt till att producera frukt och grönt! Och det är viktigt att vi sparar på vatten. Djuren som blir kött måste dricka mycket vatten och maten de äter måste ha mycket vatten för att växa. För att producera en enda hamburgare går det åt 2400 liter vatten (ungefär 13 badkar). För att producera en potatis går det bara åt 25 liter vatten.

Ät enbart säsongens frukt o grönt!

Varför? Jo, då behöver inte frukten och grönsakerna åka så lång väg och vi behöver inte odla dem med hjälp av uppvärmda växthus. Om vi dessutom äter ekologiskt odlade frukter och grönsaker slipper vi de gifter som de andra besprutas med. Vill du veta vilka frukter och grönsaker som du helst ska köpa under de olika årstiderna kan du gå in på denna hemsida: www.naturskyddsforeningen.se/gron-guide/ata/frukt-och-gront/. De har även en app du kan ladda ned till telefonen som hjälper dig att välja rätt i affären.

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 3

Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi! Spela upp teatern för de andra!

MAT

Ät svenskt kött!

Varför? Jo, när vi väl äter kött är det bra om inte köttet åkt så långt. Om vi dessutom äter ekologiskt kött vet vi att djuren haft ett bra liv och ätit obesprutad mat. I Sverige har vi också en hårdare djurskyddslag än i andra länder. Därför har ofta svenska djur haft det bättre och därför ska vi stödja våra svenska bönder. De ekologiska jordbruken bidrar dessutom inte lika mycket till försurningen av sjöar och hav.

Släng inte mat!

Sleva inte upp mer mat på tallriken än du orkar äta upp. Varför? Jo, det går åt mycket energi och vatten till att producera mat. Därför är det onödigt att bara slänga maten.

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 4

Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi! Spela upp teatern för de andra!

RESOR

För att spara in på koldioxidutsläppen och därmed förbättra vår miljö, både på land och i våra vattendrag kan du:

Gå eller cykla så ofta du kan.

Det är även bra för din egen hälsa!
Åk buss och tåg istället för att ta bilen.
I Eskilstuna går bussarna på biogas som kommer från reningsverket vilket är ett mycket miljövänligare alternativ än bensin.

Samåka

Är ni flera som ska någonstans, är det bra att samåka. Det blir både billigare och bättre för miljön!

Åka miljöbil

Försök påverka de vuxna att köpa en bil som är så miljövänlig som möjligt.

Semestra i Sverige.

Flygplan släpper ut absolut mest föroreningar av alla fordon. Byt ut en semesterresa utomlands till en vecka här i Sverige. Det finns mycket spännande att se och göra här på hemmaplan!

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 5

Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi! Spela upp teatern för de andra!

HEM

Inga droppande kranar

Se till att kranen inte droppar. En vanlig vattenkran som droppar kan göra av med ungefär 22 liter per dygn.

Duscha kortare tid

Ju kortare tid vi duschar ju mindre vatten går åt, desto billigare blir det! Till 10 minuters duschning går det åt cirka 100 liter vatten. Kan du slå Gunde Svans duschrekord på 1,23 min inklusive på och avklädning?

Minska mängden tvål, schampo, krämer och smink

Dessa produkter innehåller konserveringsmedel för att de inte ska bli gamla och fulla med bakterier. Kommer det ut för mycket konserveringsmedel i vattnet blir bakterierna i den biologiska reningen i vattenverket påverkade och reningen av vattnet blir sämre. Många skönhetsprodukter innehåller också miljögifter som inte reningsverken klarar av att rena. Då kommer gifterna ut i vattnet och lagras i våra fiskar. Sedan äter vi de fiskarna och får i oss miljögifterna.

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 6

Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi! Spela upp teatern för de andra!

HEM

Sopsortera

I Eskilstuna har vi Sveriges enda färgsorteringssystem som gör det extra lätt att sopsortera. Sorteringen gör att vi kan återvinna soporna till nya saker istället för att producera nya:

- Av matavfall gör vi biogas (10 bananskal kan driva en biogasbil i en kilometer).
- Av gamla plastförpackningar görs till exempel nya plastpåsar, parksoffor och plastbackar.
- Av gamla pappersförpackningar görs till exempel nya kartonger och wellpapp. (En pappersförpackning kan återvinnas 5-7 gånger innan den blir utsliten).

- Av gamla metallförpackningar tillverkas bland annat motordelar och nya förpackningar. Stål och aluminium kan återvinnas hur många gånger som helst.
- Av gamla tidningar och returpapper görs nya tidningar och toalett- och hushållspapper.
- Övrigt hushållsavfall bränns och blir värme i våra hus.

Panta

Då återanvänder vi aluminium, plast och glas. Vi är snälla mot miljön och får samtidigt pengar för det!

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 7

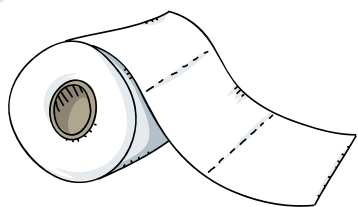
Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi! Spela upp teatern för de andra!

HEM

Tänk på vad häller vi i våra avlopp!

Kemikalier och miljöfarliga ämnen som bensin, olja, lacknafta, målarfärg, fotokemikalier och bekämpningsmedel får inte spolas ner i våra avlopp! Det ska lämnas i "miljöfarligt avfall" på miljöstationen i Lilla Nyby.

Varför får de inte spolas ner? Jo, de är svåra att bryta ner och innehåller miljöfarliga ämnen. De kan slå ut reningsverkets biologiska reningsprocess, de snälla bakterierna dör, vilket gör att det kommer ut giftiga utsläpp i Eskilstunaån.

Toapapper och det som passerar genom kroppen är det enda vi ska spola ned i toaletten!

Medicin, termometrar, cigarettfimpar, snus får inte heller spolas ner för de innehåller tungmetaller som kvicksilver och kadmium samt andra giftiga ämnen. En enda cigarett innehåller cirka 4700 olika gifter! Dessa ämnen är svåra att rena i reningsverket och kommer istället ut i Eskilstunaån. Det finns fiskar och andra vattenlevande djur som fått fel på könsorganen bara för det kommit ut medicinrester i vattnet. Mediciner och termometrar som inte längre används ska lämnas tillbaka till apoteket. Cigarettfimpar och snus ska slängas bland hushållsavfallet. Men det bästa för miljön och för hälsan är ju förstås att inte röka eller snusa över huvud taget.

Trasor, strumpbyxor, trosor, kalsonger, bindor, tamponger, tops, bomull, kattsand, rakblad, matolja och fett får inte heller spolas ner i avloppen. De orsakar stopp i pumpar och ledningar i reningsverket och då fungerar inte vattenreningen. Kasta dem istället i hushållsavfallet. Det är bra att ha en soppåse i badrummet. Då frestas du inte att kasta ner något i toaletten som inte borde vara där.

UPPGIFT: TEATER

GRUPP 8

Läs texten. Förbered en liten teater där ni återberättar vad som står i texten. Använd er fantasi! Spela upp teatern för de andra!

PRYLAR

Off-knappen

Stäng av strömmen till TV, dator och andra elektroniska prylar så att de inte står i standby-läge, då de drar onödigt med energi. På så sätt sparar du både pengar och miljö.

Köp bara de saker som du behöver och kommer använda:

Det kostar mycket energi och naturliga resurser att producera nya saker. För att spara på miljön är det bra att köpa så få nya saker som möjligt.

Loppis

Har du vuxit ur grejer eller inte använder någon sak längre, kan du lämna in det till loppis istället för att slänga. Det kanske är någon annan som vill ha dina gamla saker. På loppis kanske även du hittar någon sak du behöver!

UPPGIFT: VAD GÖR JAG? TILL LÄRAREN

Eleverna får en och en kryssa i vad de gör eller tänker börja med för att få en bättre miljö. De ska även själva komma på någon eller några andra saker de kan göra för att få en bättre miljö.

Låt eleverna berätta för varandra vad de har kommit på alternativt skriv upp alla förslag på ett stort papper och sätt upp i klassrummet.

UPPGIFT: VAD GÖR JAG?

Att rädda miljön kan ibland kännas som en stor och hopplös uppgift. Men vi brukar säga att ingen kan göra allt men alla kan göra något och tillsammans kan vi rädda världen!

Vad kan du göra? Sätt kryss för de saker du redan gör eller tänker börja med!

- ☐ Självklart inte slänga saker i naturen och även säga till andra som inte har lärt sig detta.
- ☐ Skippa jätteräkor.
- ☐ Försöka få familjen att köpa några miljömärkta matvaror.
- ☐ Äta helt vegetariskt en eller flera dagar i veckan.
- ☐ Om familjen ska äta kött, försök få dem köpa svenskt ekologiskt kött, så ofta det går.
- ☐ Inte ta mer mat än jag tänker äta upp.
- ☐ Gå eller cykla till skolan istället för att få skjuts.
- ☐ Gå eller cykla till träningen/fritidssysselsättningen istället för att få skjuts.
- ☐ Om det är för långt att gå eller cykla samåker jag med andra.
- ☐ Tittar att inga kranar står och droppar.
- ☐ Ska duscha snabbare.
- ☐ Ska minska mängden tvål, schampo och skönhetsprodukter.
- ☐ Sopsortera.
- ☐ Panta flaskor och burkar.
- ☐ Bara spola ner toalettpapper och sådant som passerat genom kroppen.
- ☐ Se till att ha en sopkorg i badrummet.
- ☐ Aldrig spola ner målarfärg eller kemikalier i avloppen.
- ☐ Stänga av TV och dator helt, inte stå i standby-läge.
- ☐ Lämna gamla saker på loppis istället för att slänga.

Det här är bara några exempel på saker man kan göra för att få en bättre miljö.

Kan du komma på fler saker som du skulle kunna göra eller redan gör för att få en bättre miljö?
Skriv så många saker du kommer på!

UPPGIFT: VEGETARISKA RECEPT

Många tycker det är svårt att komma på vegetariska recept och struntar därför i att laga vegetarisk mat. Har du något gott recept som ni brukar göra hemma eller kan du hitta något vegetariskt recept som verkar gott på internet eller i en kokbok? Ta med minst ett vegetariskt recept som du hittar och slå ihop klassens recept till en vegetarisk kokbok!

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

VILKA MÅL I LGR 11 ARBETAR VI MED I DESSA UPPGIFTER?

Skolans uppdrag

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. I all undervisning är det angeläget att anlägga visa övergripande perspektiv. Genom miljöperspektivet får eleverna möjlighet både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.

Övergripande mål och riktlinjer

Skolans mål är att varje elev visar respekt för och omsorg om såväl närmiljö som miljön i ett vidare perspektiv.

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling samt har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

KURSPLANER

Biologi

Genom undervisningen i ämnet biologi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- Använda kunskaper i biologi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör hälsa, naturbruk och ekologisk hållbarhet.
- Använda biologins begrep för att beskriva och förklara biologiska samband i naturen och samhället.

Undervisningen i biologi ska behandla följande centrala innehåll i åk 4-6

Natur och samhälle

- Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling. Ekosystemtjänster, till exempel nedbrytning, pollinering och rening av vatten och luft.
- Naturen som resurs för rekreation och upplevelser och vilket ansvar vi har när vi nyttjar den.

Biologins metoder och arbetssätt

- Tolkning och granskning av information med koppling till biologi till exempel i faktatexter och tidningsartiklar.

>>>

Geografi

Genom undervisningen i ämnet geografi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- Analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.
- Värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Undervisningen i geografi ska behandla följande centrala innehåll i åk 4–6

Geografins metoder, begrepp och arbetssätt

- Centrala ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om geografi.

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.